

19.9.2006

Dnro 2848/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

VANKIKIRJEEN AVAAMINEN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 13.9.2005 osoittamassaan kirjoituksessa Konnunsuon vankilan menettelyä avata hänen Rikosseuraamusvirastolle osoittamansa kirje sekä paljastaa kirjeen sisällöstä ilmeneviä arkaluontoisia tietoja paikalla olleille vartijoille ja vangeille.

3

RATKAISU

3.1

Oikeusohjeet

Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun tai muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Säännöksen 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan rangaistuslaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä virkamies saa tarkastaa vangilta peräisin olevat ja vangille saapuneet posti- ja muut lähetykset. Kirjeitä ei saa lukea, ellei se ole tarpeen rikoksen estämiseksi tai ellei ole erityistä syytä epäillä kirjeenvaihto-oikeutta väärinkäyttävän. Säännöksen 2 momentin mukaan vangin ja rangaistuslaitoksen toimintaa valvovan viranomaisen tai ihmisoikeuksien valvontaelimen, jolle vangilla kansainvälisten sopimusten mukaan on valitus- tai kantelu-oikeus, välinen kirjeenvaihto on tarkastamatta viipymättä toimitettava perille.

3.2

Rikosseuraamusvirastolle osoitetun kirjeen lukeminen

Konnunsuon apulaisjohtaja toteaa selvityksessään, että kantelija oli lähettänyt 13.9.2005 päivätyyn avoimen kirjeen toimitettavaksi Rikosseuraamusvirastolle.

Kirjeessään kantelija oli anonut pääsyä ennenaikaiseen ehdonalaiseen vapauteen. Apulaisjohtaja toteaa selvityksessään edelleen, että kantelijan tekemä aikaistamisanomus tuntui kiireelliseltä ja sillä oli tärkeät perusteet. Koska Rikosseuraamusvirasto ei apulaisjohtajan mukaan ollut toimivaltainen aikaistamaan vangin ehdonalaiseen vapauteen päästämistä rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 13 §:n 1 momentin tarkoittamaa rangaistuksen vähimmäissuorittamisaikaa aikaisemmin, apulaisjohtaja oli katsonut aiheelliseksi opastaa kantelijaa kertomalla, että kyseisestä asiasta päättäminen kuuluu tasavallan presidentille ja että asiassa tulisi tehdä "armonanomus" mahdollisimman nopeasti. Menettelyllään apulaisjohtaja oli halunnut joututtaa kantelijan asiaa, ettei hänen kirjeensä tekisi "turhaa ylimääräistä kierrosta" Rikosseuraamusvirastossa. Keskusteltuaan asiasta kantelijan kanssa, kirje kuitenkin lähetettiin kantelijan tahdon mukaisesti edelleen Rikosseuraamusvirastolle.

Kansliamme tarkastaja on kuullut tapahtuma-aikana Konnunsuon vankilan johtajana toiminutta sen selvittämiseksi, oliko kantelijan kirje ollut suljetussa, avonaisessa tai kirjekuoressa ylipäättäen. Vankilan johtajan muistikuvien mukaan apulaisjohtaja oli saanut kantelijalta avoimen kirjeen eli kirjeen ilman kirjekuorta. Kirje oli otsikoitu ehdonalaisen vapauttamisen aikaistamiseen viittaavalla tekstillä. Vankilan johtaja kertoo lisäksi, että apulaisjohtajan tehtäviin oli kuulunut vastata vankilan rangaistusten täytäntöönpanosta ja tätä näkökohtaa vasten oli varsin ymmärrettävää, että hän oli kiinnittänyt huomiota omaan toimialaansa liittyvään aiheeseen otsikoituun kirjeeseen. Vankilan johtajan näkemyksen mukaan, mikäli kirje olisi ollut Rikosseuraamusvirastolle osoitetussa kuoressa, siihen olisi toimistosihteerin toimesta kirjoitettu lähete, eikä se todennäköisesti olisi edes mennyt apulaisjohtajalle.

Rikosseuraamusviraston lausunnossa todetaan, että kantelijan Rikosseuraamusvirastolle osoittaman kirjeen sisällöllä ei sinänsä ole merkitystä arvioitaessa apulaisjohtajan toimintaa, sillä vangin ja Rikosseuraamusviraston välinen kirjeenvaihto on tarkastamatta toimitettava eteenpäin. Rikosseuraamusviraston lausunnon mukaan apulaisjohtaja on menetellyt virheellisesti, kun hän ei ollut lopettanut Rikosseuraamusvirastolle osoitetun kirjeen lukemista sen jälkeen, kun hän oli huomannut sen olevan osoitetun Rikosseuraamusvirastolle.

3.3

Kirjeen sisällön paljastaminen sivullisille

Apulaisjohtaja kiistää puhuneensa kantelijan kirjeen yksityiskohtaisesta sisällöstä, eli kantelijan kirjeessään mainitsemista perusteista hakemukselleen, ääneen vankilan henkilökunnalle. Sinänsä se, että kantelijan kirjeessä oli kysymys aikaistamisasiasta, lienee apulaisjohtajan mukaan selvinnyt tapahtumapaikalla olleelle vankilan henkilökunnalle asiasta käydyn keskustelun yhteydessä. Apulaisjohtajan ja kantelijan välinen keskustelu asiassa tapahtui asuinostaston ylivartijan virkahuoneessa eikä paikalla ollut muita vankeja.

3.4

Kannanotto

Saadussa selvityksessä myönnetään, että apulaisjohtaja oli lukenut kantelijan Rikosseuraamusvirastolle (RISE) osoittaman kirjeen. Siltä osin kuin kysymys on siitä, oliko kirje ollut suljetussa vai avoimessa kirjekuoressa tai kirjekuoressa ollenkaan, ei ole saatu kiistatonta selvitystä. Apulaisjohtaja oli joka tapauksessa lukenut kirjeen kokonaisuudessaan ottaakseen kantaa siinä esitettyyn. Selvityksen liitteenä olleesta kantelijan 13.9.2005 päiväisestä kirjeestä ilmenee, että kirjeen toiselle riville oli kirjoitettu saajaksi "RISE/TUOMIOIDEN TÄYTÄNTÖÖNPANO".

Katson apulaisjohtajan menetelleen lainvastaisesti hänen luettuaan kantelijan laatimaa kirjettä sen jälkeen, kun oli ilmennyt sen olevan osoitetun Rikosseuraamusvirastolle. Apulaisjohtajan menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen kuitenkin ottanut huomioon kirjeen sisällön sekä apulaisjohtajan selvityksessään mainitseman tavoitteen jouduttaa kantelijan asian käsittelyä opastamalla häntä asian hoitamisessa. Apulaisjohtaja oli myös toimittanut kirjeen edelleen Rikosseuraamusvirastolle kantelijan tahdon mukaisesti.

Siltä osin kuin kantelussa kerrottiin kirjeen arkaluontoisen sisällön paljastamisesta vankilan henkilökunnalle sekä muille vangeille, asiassa ei ole ilmennyt aiheita epäillä lainvastaista menettelyä. Selvityksen mukaan kirjettä avattaessa ei ollut läsnä muita vankeja kuin kantelija. Vankilan henkilökunnalla sinänsä on ollut mahdollisuus olla läsnä kantelijan asiaa käsiteltäessä.

4

TOIMENPITEET

Kiinnitän vastaisen varalle Konnunsuon apulaisjohtajan huomiota vangin ja rangaistuslaitoksen toimintaa valvovan viranomaisen välisen kirjeenvaihdon luottamuksellisuuteen ja siihen, että tällaista kirjeenvaihtoa ei saa tarkastaa tai lukea. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni apulaisjohtajalle sekä tiedoksi asiassa lausunnon antaneelle Rikosseuraamusvirastolle.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aiheita.